Βία στην οικογένεια και βία στο σχολείο

ΑΡΤΙΝΟΠΟΥΛΟΥ Β.
Αν. Καθηγήτρια Εγκληματολογίας Παντείου Πανεπιστημίου

**Εισήγηση με τη μορφή διαφανειών (powerpoint)*

Παιδιά θύματα βίας-Ανήλικοι παραβάτες

- Εισαγωγή
- Εννοια βίας
- Βία στην οικογένεια
- Βία στο σχολείο
- Βία στην κοινωνία
- Παιδιά θύματα και παιδιά δράστες
- Η αναπαραγωγή της βίας
- Αντιμετώπιση
- Πρόληψη βίας

Ανήλικοι θύματα-ανήλικοι δράστες

- Υιοθετούμε μια θυματολογική προσέγγιση
- Εκτιμούμε ότι η καταστολή και η τιμωρία της παραβατικότητας ανηλίκων έχουν μάλλον αρνητικές συνέπειες για την πορεία του ανηλίκου (σωφρονιστικά ιδρύματα)
- Υποστηρίζουμε μια σειρά εναλλακτικών εξωποινικών μορφών αντιμετώπισης των ανηλίκων παραβατών
- Πιστεύουμε στη διαφορική μεταχείριση ανηλίκων-ενηλίκων δραστών

Έννοια της βίας

Βία υπάρχει σε κάθε πράξη ή παράληψη, η οποία βλάπτει τη ζωή, τη φυσική ή ψυχολογική ακεραιότητα ή την ελευθερία ενός προσώπου και η οποία βλάπτει σοβαρά την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.

Μορφές βίας

- Σεξουαλική κακοποίηση
- Σωματική κακοποίηση
- Συναισθηματική και ψυχολογική κακομεταχείριση
- Λεκτική επιθετικότητα
- Παραμέληση

Ορισμοί

- Η σωματική βία προσδιορίζεται από τις διακυμάνσεις μεταξύ ενός χαστουκιού στο πρόσωπο έως τη σοβαρή σωματική βλάβη, η οποία καταλήγει ακόμα και σε εκ προθέσεως ανθρωποκτονία.
- Η ψυχολογική βία κυμαίνεται από ταπείνωση έως σοβαρή ψυχολογική βλάβη και έκπτωση του θύματος στην κοινωνική του λειτουργικότητα.
- Η λεκτική βία, η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με την ψυχολογική, εμπεριέχει ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών που κινούνται από φωνές και εξυβρίσεις έως λεκτικό εξευτελισμό, απειλές και λεκτική τρομοκράτηση του θύματος.
- Ο εξαναγκασμός, εξάλλου, είναι δυνατόν να περιλαμβάνει την υποχρέωση του θύματος να έρθει σε σεξουαλική πράξη με το δράστη παρά τη θέλησή του, ενώ η παραμέληση αφορά στη στέρηση βασικών και θεμελιωδών δικαιωμάτων του θύματος (στέρηση ελευθερίας, οικονομική στέρηση και εξάρτηση, έλλειψη φροντίδας για τις συναισθηματικές ανάγκες του θύματος, αποστέρηση της ιατρικής φροντίδας αναφορικά με τη σωματική και ψυχική υγεία, της αποστέρησης της εκπαίδευσης, κλπ.).

Έκταση και συχνότητα θυματοποίησης

- 17% των κοριτσιών έχουν υποστεί σεξουαλική θυματοποίηση (ευρύτητα όρου)
- 12% των αγοριών
- 3 στα 4 κορίτσια και 9 στα 10 αγόρια δεν μιλούν για τα γεγονότα που έζησαν από φόβο
- 1 στα 25 κορίτσια και 1 στα 33 αγόρια έχουν υποστεί βιασμό και αιμομιξία (ή /και απόπειρα)
- 1 στους 4 δράστες είναι μέλος της οικογένειας
- 1 στους 2 δράστες είναι γνωστός στο θύμα ή μέλος της οικογένειας
- 8 στις 10 φορές το παιδί θύμα έχει υποστεί επαναλαμβανόμενες πράξεις κακοποίησης

Αιτιολογικοί παράγοντες της βίας

- Πολιτισμικοί
- Πολιτικοί
- Ενδοατομικοί
- Οικογενειακοί
- Οικονομικοί
- Κοινωνικοί

Παράγοντες που αναπαράγουν τη βία

- Πολιτισμικοί

- Οικονομικοί
- Νομικοί
- πολιτικοί

Βία στο σχολείο

- Το σχολείο (ανα)παράγει την ευρύτερη βία ή την ενδοοικογενειακή και κοινωνική βία
- Διαρκής ανταλλαγή ρόλων μεταξύ ανηλίκων θυμά-των και δραστών βίας
- Συχνότερη μορφή ο βανδαλισμός (και έπονται κλοπές, επιθέσεις και παρενοχλήσεις)

Η αναπαραγωγή της βίας

Οικογένεια ως χώρος εκμάθησης της βίας

- Μεταβιβάζει κοινωνικές αξίες
- Νομιμοποιεί τη βία ως μέσο πειθαρχίας

Βία στην οικογένεια

- Κακοποίηση παιδιών
- Αιμομιξία
- Κακοποίηση συζύγου
- Κακοποίηση γονέων/ηλικιωμένων

Συλλογική αποδοχή και εξύψωση της βίας

- Μ.Μ.Ε.
- Αθλητισμός
- Πολιτική
- Στρατός

Βίαιοι πολίτες

- Βιασμός
- Επίθεση δολοφονία
- Αυτοκτονίες
- Εγληματικότητα

Η αναπαραγωγή της βίας

Βίαιοι γονείς-Παιδιά-θύματα βίας-βίαιοι πολίτες-Βία στην οικγένεια-Βία στο σχολείο-Βία στην κοινωνία

Συνέπειες στα παιδιά θύματα βίας

Ανάλογα με τη σοβαρότητα της θυματοποίησης από ψυχοσωματικές διαταραχές έως κατάθλιψη, χαμηλή αυτοεκτίμηση, διαταραχές ύπνου (νυχτερινή ενούρη-ση) και όρεξης, απόπειρες αυτοκτονίας ή τετελεσμέ-νες αυτοκτονίες, χρήση τοξικών ουσιών, εθισμός, πα-ραβατικότητα, προβλήματα στην κοινωνική τους λειτουργικότητα

Παράγοντες κινδύνου για την παραβατική συμπεριφορά ανηλίκων

Ατομικοί παράγοντες

- Πρώιμη αντικοινωνική συμπεριφορά
- Συναισθηματικοί παράγοντες (χαμηλό επίπεδο αναστολών)
- Φτωχή γνωστική ανάπτυξη
- Χαμηλή νοημοσύνη
- Υπερδραστηριότητα

Σχολείο και κοινότητα

- Αποτυχία δεσμού με το σχολείο
- Χαμηλή ακαδημαϊκή απόδοση
- Χαμηλές ακαδημαϊκές φιλοδοξίες
- Υποπολιτισμικό περιβάλλον γειτονιάς
- Συγχρωτισμός με ομάδα παραβατικών συνομιλήκων
- Πρόσβαση σε όπλα

Συνομίληκοι

- Συγχρωτισμός με αποκλίνοντες συνομιλήκους
- Απόρριψη από συνομιλήκους
- Οικογενειακοί παράγοντες
- Γονική στάση
- Κακοποίηση
- Βία
- Ψυχοπαθολογία γονέων
- Οικογενειακές αντικοινωνικές συμπεριφορές
- Ανήλικοι γονείς
- Δομή της οικογένειας
- Μεγάλο μέγεθος οικογένειας

Η εικόνα των ανηλίκων παραβατών

- Το 80% των περιπτώσεων της παραβατικότητας ανηλίκων αφορά παραβάσεις του Κ.Ο.Κ.

- Αύξηση σε χρήση ουσιών (ναρκωτικά)
- Αύξηση σε επιθέσεις και ληστείες

Το προφίλ

- Αγόρια στο 97%
- Ηλικίας 14-17 ετών
- Προέρχονται από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα
- Και από δυσλειτουργικές οικογένειες
- Χρήστες τοξικών ουσιών στην πλειοψηφία τους
- Έχουν εγκαταλείψει το σχολείο ή έχουν χαμηλή απόδοση στα μαθήματα και αδικαιολόγητες απουσίες

ΟΤΑΝ ΠΑΡΕΜΒΑΙΝΟΥΜΕ ΣΤΙΓΜΑΤΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ή/και ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΛΑΘΟΣ

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ: ΕΓΚΑΙΡΗ, ΕΛΑΧΙΣΤΗ, ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ.

Συμπεράσματα-Προτάσεις

- Λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων (νομοθετικών, παιδαγωγικών, διορθωτικών κ.α.) για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια. Συλλογή και αξιολόγηση μελετών για τη φύση του προβλήματος και τη διαμόρφωση σαφών στρατηγικών εθνικής πολιτικής για την στήριξη των θυμάτων
- Αναθεώρηση νομοθεσίας και την προσεκτική εφαρμογή της
- Εκστρατείες πληροφόρησης, εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης με σκοπό την αλλαγή των αρνητικών παραδοσιακών και πολιτισμικών στερεοτύπων με την εμπλοκή κρατικών και μη κυβερνητικών οργανισμών
- Ανάπτυξη προληπτικών και υποστηρικτικών μέτρων για τους γονείς μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων, οικογενειακής συμβουλευτικής με σκοπό την ενθάρρυνση θετικών, συμμετοχικών και μη βίαιων μορφών διαπαιδαγώγησης
- Ανάπτυξη μηχανισμών για την διακριτική μεταχείριση των παιδιών θυμάτων βίας, όπως ειδικές μέθοδοι λήψης μαρτυρικών καταθέσεων, έρευνας, υποστηρικτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες κατά τις νομικές διαδικασίες, γραμμές άμεσης βοήθειας κατά την ώρα της κρίσης, συμβουλευτική, έγκαιρο εντοπισμό παιδιών σε κίνδυνο
- Λήψη νομοθετικών μέτρων και εισαγωγή μηχανισμών για την ψυχοσωματική στήριξη των θυμάτων και των οικογενειών τους
- Την επαρκή και διαρκή εκπαίδευση και υποστήριξη των επαγγελματιών

- Ενθάρρυνση των Μ.Μ.Ε., προκειμένου ν΄ αναλάβουν πιο ενεργό ρόλο στην διαπαιδαγώγηση του κοινού και την ευαισθητοποίηση των πολιτών
- Ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τα δικαιώματα των παιδιών για όλες τις επαγγελματικές ομάδες που έρχονται σε επαφή με τα παιδιά.
- Η πληροφόρηση αυτή να φτάνει στα ίδια τα παιδιά, να συμπεριλαμβάνεται στο σχολικό πρόγραμμα και να συμμετέχουν τα ίδια τα παιδιά σε αυτά.

Κλείνοντας

- Η βία είναι κώδικας επικοινωνίας μεταξύ των μελών της οικογένειας, στο σχολείο και την κοινωνία
- Η βία είναι έγκλημα
- Απαιτεί πολυπαραγοντικές ερμηνείες και σύνθετη, ολοκληρωμένη, ορθολογικά σχεδιασμένη κοινωνική πολιτική πρόληψης και αντιμετώπισης
- Όπως σε κάθε «ευαίσθητο» κοινωνικό ζήτημα, η όποια παρέμβαση θα πρέπει να είναι ΕΛΑΧΙΣΤΗ, ΕΓΚΑΙΡΗ και ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ARTINOPOULOU, VASSO. Womens' family abuse. Nomiki Bibliothiki, Athens, 2006 (in greek)

ARTINOPOULOU, VASSO. School Violence. Research and Policies in Europe. Editions Metaixmio, 2001, Athens (in greek)

EDWARDS S.S. M. Policing "Domestic" Violence Women, the Law and the State, Sage Publications, London, 1989.

COMMISSION EUROPEENNE. L'Opinion des Europeens sur la violence domestique dont sont victimes les femmes, Eurobarometre 51.0, Bruxelles, Juin 1999

DOMESTIC VIOLENCE ADVISORY COUNCIL. Preventing Domestic Violence: A blueprint for the 21st Century, Sacramento, California Department of Health Services, October 1998.

GELLES, R.J. Intimate Violence in Families (3rd edition), California, Sage Pub., 1997.